పంచాయతీరాజ్ వ్యవస్థ- మున్సిపాలిటీలు

♦ భారతదేశంలో పంచాయతీరాజ్ అనే మాట గ్రామీణ ప్రాంతాలలో స్థానిక స్వపరిపాలనకు సంబంధించినది.

♦ ఆధునిక కాలంలో బ్రిటీష్ వారు భారతదేశానికి వచ్చిన తరువాత జిల్లాను ఒక పరిపాలనా యూనిట్‌గా తీసుకుని 1772ల కలెక్టర్ అనే పదవిని ప్రవేశపెట్టారు.

♦ 1726లో బొంబాయి, కలకత్తా నగరాలలో మేయర్ బోర్డులను ఏర్పాటు చేశారు.

♦ 1793లో మద్రాస్, బొంబాయి, కలకత్తా నగరాలలో వేర్వేరుగా మున్సిపల్ పరిపాలనను ప్రారంభించారు.

♦ 1870లో లార్డ్ మేయో ఆర్థిక వికేంద్రీకరణ తీర్మానం ప్రవేశపెట్టాడు.

♦ 1882లో లార్డ్ రిప్పన్ కాలంలో పనిచేసిన తీర్మానాలను స్థానిక స్వపరిపాలన సంస్థలపట్ల 'మాగ్నాకార్టా'గా అభివర్ణిస్తారు. లార్డ్ రిప్పన్‌ను 'స్థానిక సంస్థల పితామహుడు'గా పేర్కొంటుంటారు.

♦ రాజ్యాంగంలోని 7వ షెడ్యూల్‌లోని రాష్ట్ర జాబితాలో ఐదవ అంశం స్థానిక స్వపరిపాలన.

♦ స్థానిక ప్రభుత్వాలు అనే అంశాన్ని రాజ్యాంగంలోని 4వ భాగంలో 40వ నిబంధనలో చేర్చారు.

♦ 1952లో కేంద్రప్రభుత్వం సామాజికాభివృద్ధి కార్యక్రమం, 1953లో జాతీయ విస్తరణ సేవా పథకం ప్రారంభించింది.

♦ ఈ పథకాల అమలును పర్యవేక్షించి సూచనలు చేయడం కోసం

vyoma.net

కేంద్రప్రభుత్వం బల్వంతరాయ్ మెహతా అధ్యక్షతన ఒక కమిటీని ఏర్పాటు చేసింది.

♦ బల్వంతరాయ్ మెహతా కమిటీని ప్రభుత్వం 1957, జనవరిలో నియమించింది. ఈ కమిటీ తన నివేదికను 1957 నవంబర్‌లో సమర్పించింది.

♦ బల్వంతరాయ్ మెహతా కమిటీ 'ప్రజాస్వామ్య వికేంద్రీ కరణ'ను లేదా పంచాయతీరాజ్ వ్యవస్థను సిఫార్సు చేసింది.

♦ మూడంచెల విధానంలో ఉన్నత స్థాయిలో జిల్లా స్థాయిలో జిల్లా పరిషత్, మధ్యస్థాయిలో పంచాయతీ సమితి, గ్రామ స్థాయిలో పంచాయతీరాజ్ ఉంటాయి.

♦ 1802లో రూపొందించిన రెగ్యులేషన్ చట్టం నెం.29 ప్రవేశంతో పంచాయతీ విధానం ప్రారంభమైంది.

♦ 1884లో స్థానిక బోర్డుల చట్టంలోని అంశాలను తగ్గించేందుకు మొదటిసారిగా 1915లో మద్రాసు ప్రభుత్వం నిర్ణయించింది.

♦ 1920లో మద్రాసు పంచాయతీల చట్టం రూపొందించింది.

♦ 1930లో అమలులోకి వచ్చిన మద్రాసు స్థానికల బోర్డు చట్టం వల్ల 1920లో ఏర్పడ్డ మద్రాసు పంచాయతీ చట్టం రద్దయింది.

♦ 1935లో జిల్లా పంచాయతీ అధికారులు, అసిస్టెంట్ పంచాయతీ అధికారులు నియమితులయ్యారు.

♦ 1946 మద్రాసు పంచాయతీ చట్టం రూపొందించిన వెంటనే కాంగ్రెస్ అధికారంలోకి వచ్చింది.

♦ రాజ్యాంగం అమలులోకి వచ్చాక రాజ్యాంగంలో నిర్దేశిక నియమాలలో నిబంధన 40లో గ్రామ పంచాయతీల గురించి

vyoma.net

పేర్కొన్నారు.

బల్వంతరాయ్ మెహతా కమిటీ సిఫార్సులు

♦ 1952లో ప్రవేశపెట్టిన సమాజ అభివృద్ధి పథకం, 1953లో ప్రవేశపెట్టిన సమాజ విస్తరణ పథకాల అమలు తీరును పరిశీలించేందుకు బల్వంతరాయ్ మెహతా కమిటీని ఏర్పాటు చేశారు.

♦ 1958లో జాతీయ అభివృద్ధి మండలి నివేదికను ఆమోదించింది.

♦ దేశంలో మూడంచెల పంచాయతీరాజ్ వ్యవస్థను ఏర్పాటు చేయాలి.

♦ పంచాయతీరాజ్ సంస్థలకు, ప్రణాళిక, అభివృద్ధికి సంబంధించిన అన్ని కార్యకలాపాలు అప్పగించాలి.

♦ ఈ సిఫార్సులకు అనుగుణంగా పంచాయతీరాజ్ వ్యవస్థను ఏర్పాటు చేసిన మొదటి రాష్ట్రం రాజస్థాన్.

vyoma.net

♦ రాజస్థాన్‌లోని నాగౌర్ జిల్లాలో 1959 అక్టోబర్ 2న ప్రధాని జవహర్‌లాల్ నెహ్రూ పంచాయతీరాజ్ వ్యవస్థను ప్రారంభించారు.

♦ 1959 నవంబర్ 1న అప్పటి ఉమ్మడి ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వం పంచాయతీరాజ్ వ్యవస్థను ప్రారంభించింది.

♦ పంచాయతీరాజ్ వ్యవస్థను పునర్ వ్యవస్థీకరించి బలోపేతం చేయడానికి జనతా ప్రభుత్వం 1977లో మరో కమిటీని అశోక్ మెహతా అధ్యక్షతన ఏర్పాటు చేసింది.

అశోక్ మెహతా కమిటీ సిఫార్సులు

♦ 1977 డిసెంబర్‌లో అశోక్ మెహతా అధ్యక్షతన 14 మంది సభ్యులతో కమిటీ నియమితమైంది.

♦ స్థానిక సంస్థల పనితీరును పరిశీలించి, లోపాలను గుర్తించి, సంస్కరించేందుకు సూచనలు చేయాలని ప్రభుత్వం ఆదేశించింది.

♦ 1978లో అశోక్ మెహతా కమిటీ తన నివేదికను ప్రభుత్వానికి సమర్పించింది.

♦ అశోక్ మెహతా కమిటీ తన నివేదికలో మొత్తం 132 సిఫార్సులు చేసింది.

♦ మూడంచెల పంచాయతీరాజ్ వ్యవస్థ స్థానంలో రెండంచెల పంచాయతీరాజ్ వ్యవస్థను సిఫార్సు చేసింది.

♦ జిల్లాస్థాయిలో అధికార వికేంద్రీకరణ జరగాలని సిఫార్సు చేసింది.

♦ పంచాయతీ ఎన్నికలల రాజకీయ పార్టీలను పోటీచేయడానికి అనుమతించాలని సిఫార్సు చేసింది.

♦ పంచాయతీరాజ్ సంస్థలకు తమకు కావాల్సిన నిధుల కోసం పన్నులను వేసి, వసూలు చేసుకునే అధికారం ఉండాలి.

♦ ఎస్సీ, ఎస్టీలకు వారి జనాభా మేరకు రిజర్వేషన్లు కల్పించాలి.

♦ అశోక్ మెహతా సూచనల అనంతరం దేశంలో అనేక రాష్ట్రాలు స్థానిక సంస్థలను పటిష్టపరిచేందుకు చర్యలు చేపట్టాయి. అందువల్ల 1978 తరువాత దశను పునరుజ్జీవ దశ లేదా రెండవ తరం పంచాయతీలని పేర్కొంటారు.

♦ 1959-78ని ప్రారంభ లేదా మొదటితరం పంచాయతీ వ్యవస్థ అని పేర్కొంటారు.

జి.వి.కె.రావు కమిటీ – సిఫార్సులు

♦ ప్రణాళికా సంఘం 1985లో జి.వి.కె.రావు అధ్యక్షతన పంచాయతీ పరిపాలనాభివృద్ధికి, దారిద్ర్య నివారణకు సూచనలు

vyoma.net

చేయడానికి ఒక కమిటీని నియమించింది. రాష్ట్రస్థాయిలో కొన్ని ప్రణాళిక బాధ్యతలను జిల్లా ప్రణాళికా బోర్డుకు అప్పగించాలి.

♦ క్రమం తప్పక గడువు కాలం లోపల పంచాయతీరాజ్ సంస్థలకు ఎన్నికలు నిర్వహించాలి.

♦ ఈ కమిటీ అభివృద్ధి కార్యకలాపాలలో క్రమంగా కలెక్టర్ పాత్రను తగ్గించాలని సిఫార్సు చేసింది.

ఎల్.ఎం.సింఘ్వి కమిటీ సిఫార్సులు

♦ 1986లో రాజీవ్‌గాంధీ ప్రభుత్వం పంచాయతీరాజ్ సంస్థల సంస్కరణలకు ఎల్.ఎం.సింఘ్వి అధ్యక్షతన ఒక కమిటీని నియమించింది.

♦ పంచాయతీరాజ్ సంస్థలకు రాజ్యాంగబద్ధ హోదా కల్పించాలని సిఫార్సు చేసింది. దీనికోసం రాజ్యాంగానికి సవరణ చేయాలని సూచించింది.

♦ పంచాయతీరాజ్ సంస్థల ఎన్నికలు, రద్దు మొదలైన మొదలైన తీర్పునిచ్చేందుకు జ్యుడీషియల్ ట్రిబ్యునల్ ఏర్పాటు చేయాలని సూచించింది.

♦ రాజ్యాంగ బిల్లును 1991, సెప్టెంబర్‌లో లోక్‌సభలో ప్రవేశపెట్టింది.

♦ పంచాయతీలపై రాజ్యాంగ సవరణ బిల్లును లోక్‌సభ 1992 డిసెంబర్ 22న, రాజ్యసభ 1992 డిసెంబర్ 23న ఆమోదించాయి.

♦ 17 రాష్ట్రాలు ఈ బిల్లును ఆమోదించడంతో రాష్ట్రపతి 1993 ఏప్రిల్ 20న బిల్లుపై సంతకం చేశారు.

vyoma.net